

การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

นายชาญวิทย์ อมตะมาทชาติ
รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประเด็นนำเสนอ

- 1 บทบาทของคนในการพัฒนาเมือง
- 2 แนวคิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
- 3 สถานการณ์และประเด็นปัญหาการพิจารณาสภาพแวดล้อมเมือง
- 4 กรณีศึกษา: การสร้างสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5 ข้อเสนอแนะการสร้างสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

1. บทบาทของคนในการพัฒนาเมือง

การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองยังคงยึด “คน” เป็นศูนย์กลาง เพราะคนจะเป็นทั้งผู้พัฒนาและเป็นผู้รับผลของการพัฒนา

สหประชาชาติ ประมาณการว่าประชากรโลก พ.ศ. 2557 จะมีจำนวน 7.2 พันล้านคน ร้อยละ 54 อาศัยอยู่ในเมือง และการเพิ่มประชากรเมืองของโลกในช่วงสิบปีข้างหน้า กว่าร้อยละ 90 จะเกิดในทวีปเอเชียและแอฟริกาโดยครึ่งหนึ่งของประชากรเมืองในโลกจะอาศัยในเมืองขนาดเล็ก ประชากรไม่เกิน 500,000 คน ขณะที่ร้อยละ 15 จะอาศัยอยู่ในเมืองมหานครของโลก 40 เมืองซึ่งรวม กทม.

สำหรับประเทศไทย ประมาณว่าในปี 2558 จะมีประชากรเมือง ร้อยละ 50 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ภายใน 10 ปีข้างหน้า

1. บทบาทของคนในการพัฒนาเมือง

การเพิ่มขึ้นของประชากรเมืองจึงเป็นทั้งประเด็น

- **ท้าทาย** ในการบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- **โอกาส** ในการจัดบริการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชากร เพราะมีความประหยัดเชิงขนาดที่ดีขึ้น

เมือง จึงเป็นคำตอบสำคัญสำหรับอนาคตของประชากรโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรเมือง

อนาคตของเมืองในประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้ง **อนาคตของมนุษยชาติ**

จะขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการเมืองให้มีความยั่งยืน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและโลกน้อยที่สุดได้อย่างไร

2. แนวคิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

“Cities have the capability of providing something for everybody, only because, and only when, they are created by everybody.”

Jane Jacobs (1916 –2006)

“เมืองดีไม่มีขาย อยากได้ต้องร่วมสร้าง”

เมืองน่าอยู่ คือ การทำให้เมืองน่าอยู่อาศัยสำหรับคนทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็ก วัยทำงาน ผู้สูงอายุ รวมทั้งคนยากจนและผู้พิการ มีความสะดวกในการเดินทาง เน้นระบบขนส่งสาธารณะ ทางจักรยาน และทางเท้า มีถนนที่ออกแบบเพื่อลดความเร็วของรถยนต์ มีศูนย์กลางเมืองที่มีชีวิตชีวา และมีพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนมาทำกิจกรรมทางสังคม การค้าขายและพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน

2. แนวคิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

กรอบและแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในประเทศ 4 ประการ

1

ประชาชนต้องอยู่ในเมืองนั้นด้วยความพอใจ

2

เมืองจะต้องมีบริการพื้นฐานที่สะดวกสบายพอเพียงและทันต่อเวลา

3

ประชาชนต้องมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ

4

มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. แนวคิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ในต่างประเทศ แนวคิดเมืองน่าอยู่เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง มีการจัดอันดับเมืองน่าอยู่ ที่สำคัญได้แก่

	EIU	Mercer	Monocle
ความสงบเรียบร้อย	x	x	
ความปลอดภัย		x	x
สุขภาพ	x	x	x
การศึกษา	x		
วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	x	x	x
โครงสร้างพื้นฐาน (ถนนและการขนส่งสาธารณะ)	x	x	x
ความสะอาด		x	
การนันทนาการ		x	
การติดต่อต่างประเทศ			x
การเข้าถึงธรรมชาติ			x
คุณภาพของสถาปัตยกรรม			x
ภูมิทัศน์และการออกแบบเมือง			x
สถานะการประกอบธุรกิจ			x

3. สถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง

ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในเมืองทุกเมืองมีลักษณะคล้ายๆ กัน และมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- 1. ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน** โดยเฉพาะปัญหาชุมชนแออัด ความเจริญที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นเพื่อมาหางานทำในเมือง ประเทศไทยมีชุมชนแออัดประมาณ 5,500 ชุมชน (1.5 ล้านครัวเรือน 6.7 ล้านคน) ปัญหาสืบเนื่องจากชุมชนแออัด ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความไม่ปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านศีลธรรม

- 2. ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน** ปี 2556 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอย 26.8 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 2 ล้านตัน จากปี 2555 มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งหมด 2,490 แห่ง แบบถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล 466 แห่ง (ร้อยละ 19) แบบไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เช่น การเทกอง การเผาในที่โล่ง 2,024 แห่ง (ร้อยละ 81) ปี 2556 พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมทั่วประเทศมีจำนวนสูงถึง 19.9 ล้านตัน

3. สถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง

3. ปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี คนไทยมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจไมตรีอันดีงามต่อทุกคน มีรอยยิ้มที่สดใสใจดีงาม การพบปะหรือการจากลาจะยกมือไหว้แบบไทยๆ พร้อมรอยยิ้มอันเป็นที่ประทับใจของทุกคน แต่ในปัจจุบันคนไทยบางส่วนมองไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและขาดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยกลับไปนิยมชมชอบวัฒนธรรมของชาวต่างชาติว่า เป็นวัฒนธรรมที่ดีมีความทันสมัย

4. ปัญหาสมรรถนะการรองรับของเมือง (Urban Carrying Capacity) กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว ควบคู่กับจำนวนประชากรเมืองเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองเพื่อต้องการหารายได้เพิ่มขึ้น มีการก่อสร้างที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น มีการใช้รถยนต์มากขึ้น มีขยะเพิ่ม มีน้ำเสียเพิ่ม ความต้องการใช้ไฟฟ้าน้ำประปาเพิ่มขึ้น ปัญหาการขยายตัวของพื้นที่เมืองอย่างกระจัดกระจาย ปัญหาแผงลอยและการยึดครองพื้นที่สาธารณะจนเป็นอุปสรรคต่อการเดินในเขตเมืองและก่อให้เกิดการอันตรายในการใช้รถใช้ถนน เป็นปัญหาต่อการใช้ชีวิตของคนเดินถนนโดยทั่วไป รวมทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการ

4. กรณีศึกษา : การสร้างสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

กรณีศึกษาของไทยเพื่อแสดงตัวอย่างความสำเร็จที่เกิดขึ้นในบริบทของสังคมไทย ที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นได้ ภายใต้สภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ระบบกฎหมาย ระบบการเมืองการปกครอง รวมทั้งข้อจำกัดของงบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์

กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

- ❑ เทศบาลเมืองพนัสนิคมในการดูแลคนตลอดช่วงชีวิต
- ❑ เทศบาลเมืองพิษณุโลกในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชน
- ❑ เทศบาลเมืองน่านที่สร้างเอกลักษณ์และอนุรักษ์ภูมิทัศน์ของเมืองวัฒนธรรม

ประเด็นท้าทาย

- ❑ กรุงเทพมหานครในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้ทางเท้า

4.1 เทศบาลเมืองพนัสนิคม : การดูแลคนตลอดช่วงชีวิต

วิสัยทัศน์ : “พัฒนาเมืองพนัสนิคมเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้”

แนวทางการบริหารจัดการ :

- ให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนและชุมชน มีการจัดทำ SWOT Analysis ร่วมกัน
- มีการประเมินผลและปรับปรุงการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ

ผลการดำเนินงาน :

บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ในการจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย ใน 5 กลุ่ม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การมีนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง
2. การทำงานด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกขั้นตอน
3. การมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร

กลุ่มสตรีและทารก	กลุ่มเด็กและเยาวชน	กลุ่มคนพิการ	กลุ่มวัยทำงาน	กลุ่มผู้สูงอายุ
1.โครงการส่งเสริมอนามัยมารดาและทารก 2.โครงการดูแลสุขภาพสตรีให้ปลอดภัยจากมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม	1.การจัดการศึกษา 2.การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เยาวชน 3.การพัฒนากลุ่มเยาวชน	1.โครงการก่อสร้างทางลาดและปรับปรุงห้องสุขาสำหรับผู้พิการ	1.โครงการฝึกอบรมอาชีพพระยะสันแก่ประชาชน 2.โครงการฝึกอาชีพและส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อสร้างรายได้ 3.โครงการบ้านทอถิ่นไทยเทิดไถ่องคร้าชน 4.โครงการสานฝันด้วยการออมทรัพย์ 5.โครงการเศรษฐกิจพอเพียง 6.โครงการกีฬาชุมชนสัมพันธ์	1.โครงการตรวจคัดกรองเบาหวานและความดันโลหิตสูงในกลุ่มผู้สูงอายุ 2. โครงการคืนความใส่ใจให้กับดวงตา 3.โครงการผู้ให้การดูแลประชากรในวัยสูงอายุ 4.โครงการส่งเสริมชมรมผู้สูงอายุ
 				

4.2 เทศบาลนครพิษณุโลก : การจัดการขยะแบบครบวงจรร่วมกับชุมชน

วิสัยทัศน์ : “เมืองที่มีภูมิทัศน์สวยงาม ประชาชนมีความสุข”

แนวทางการบริหารจัดการ :

- การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM)
- ใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย

ผลการดำเนินงาน :

ประชาชนและชุมชนร่วมคัดแยกขยะจากต้นทางคือที่บ้าน จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองหลวงแห่งการคัดแยกขยะ

1. การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน โดยให้ชุมชนแต่ละครัวเรือนได้เข้ามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดผลบวกต่อพฤติกรรมของประชาชน เป้าหมาย คือ ลดปริมาณขยะ โดยมีรูปแบบการจัดการประกอบด้วย 1) คัดแยกวัสดุรีไซเคิล 2) คัดแยกขยะชีวภาพ 3) จัดการถังขยะในบ้านตนเอง 4) ถนนปลอดถังขยะ และ 5) การลดความถี่ในการจัดเก็บขยะ
2. การฝังกลบขยะมูลฝอย เทศบาลนครพิษณุโลกใช้วิธีการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล ซึ่งจะทำให้ขยะยุบตัว ลดปริมาตรขยะ แล้วจึงฝังกลบ ซึ่งจะช่วยยืดอายุสถานที่ฝังกลบได้มาก ถึงแม้จะใช้งานมาแล้วถึง 15 ปี แต่ก็ใช้พื้นที่ไปเพียง 65 ไร่จาก 230 ไร่ หรือหนึ่งในสี่เท่านั้น

การคัดแยกขยะขาย

การทำปุ๋ยชีวภาพ

วิธีเชิงกล-ชีวภาพ

4.2 เทศบาลนครพิษณุโลก : การจัดการขยะแบบครบวงจรร่วมกับชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การทำงานด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกขั้นตอน
2. การสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งของภาคส่วนต่างๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนา
3. การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมชุมชนดำเนินงานได้เองและมีราคาไม่แพง
4. การสร้างมาตรการจูงใจ
5. นโยบายมีความชัดเจนและต่อเนื่อง
6. ผู้บริหารผู้นำชุมชนเป็นผู้นำที่มีวิสัยการพัฒนา

คณิตศาสตร์ของขยะ

องค์ประกอบของขยะโดยประมาณ			วิธีการจัดการ	ปริมาณขยะ
ขยะขายได้	40%	→	คัดแยกต้นทาง - ขาย	- 40%
ขยะชีวภาพ	40%	→	หมักทำปุ๋ย/ผลิตก๊าซชีวภาพ	- 40%
ขยะอื่นๆ	20%	→		
ถ้าไม่ทำอะไร เหลือขยะที่ต้องเก็บ รวบรวม และฝังกลบ		100%	เหลือขยะที่ต้องเก็บ รวบรวมและฝังกลบ	20%

4.3 เทศบาลเมืองน่าน : การจัดการเมืองวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์ : “ในเวียง เมืองแห่งคนอายุยืน คีนถิ่น เอกลักษณ์เมืองเก่า เรามุ่งเป็นชุมชนแห่งปัญญา ปรารถนา สู่สังคม
คุณภาพ”

แนวทางการบริหารจัดการ :

ใช้ต้นทุนทางด้านวัฒนธรรม และต้นทุนด้านชุมชนเข้มแข็ง ในการสร้างดุลยภาพ
ระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรม มีการกำหนดตัวชี้วัดในการพัฒนาใน 5 มิติ
คือ เมืองสะอาด เมืองปลอดภัย เมืองที่มีศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งาม เมืองที่มีสิ่งแวดล้อมดี
และเมืองธรรมาภิบาล

ผลการดำเนินงาน :

จังหวัดน่านสามารถรักษาความเป็น “ตัวตน” ของน่านไว้ได้มากกว่าเมืองอื่น และทำให้น่าน
ประสบปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจและกายภาพน้อยกว่าเมืองอื่นๆในประเทศไทย จน
ทำให้น่านเป็น เมืองน่าอยู่ และเป็น เมืองยั่งยืน

1. โครงการฟื้นฟูเมืองการอยู่อาศัยในภูมิภาคชุมชนเมืองจังหวัดน่าน
2. โครงการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชน
3. โครงการการจัดการทรัพยากรทางสถาปัตยกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
บนฐานวัฒนธรรมในเขตเมืองน่าน
4. โครงการ "คลังสมองเทศบาลเมืองน่าน"
5. โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน "รักษาศิลปวัฒนธรรม
เมืองน่านไว้ให้ยั่งยืน"
6. โครงการศึกษาทรัพยากรด้านสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมืองน่าน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- 1.การนำความเข้มแข็งของชุมชน
มาเป็นปัจจัยสำคัญในการ
ขับเคลื่อน
- 2.การมีส่วนร่วมของชุมชนทุก
ขั้นตอน
- 3.การใช้ทุนของชุมชนทั้งทุนด้าน
วัฒนธรรม ทุนทางการเงินและ
ความรู้ของท้องถิ่น
- 4.การสร้างเครือข่ายและบูรณาการ
ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ
- 5.มีความชัดเจนและความต่อเนื่อง
ทางด้านนโยบาย
- 6.การมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

เมื่อสังเคราะห์บทเรียนจากกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีแล้วสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จได้ ดังนี้

- ความต่อเนื่องของนโยบาย
- การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ
- วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
- การกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายและให้เกียรติประชาชน
- ความไว้วางใจ ความเชื่อใจที่ประชาชนมีต่อผู้บริหารท้องถิ่น
- การสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านงบประมาณและการแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นปัญหา/อุปสรรค

4.4 ประเด็นท้าทาย การจัดการทางเท้าของกรุงเทพมหานคร

วิสัยทัศน์ : “มหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน” โดยมีแนวทางพัฒนา 3 มิติการพัฒนา ได้แก่ มหานคร (Gateway) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาในระดับมหานคร ยั่งยืน (Green) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาในระดับเมือง และมีความน่าอยู่ (Good Life) ที่เป็นแนวทางการพัฒนาในระดับชุมชน โดยมีเป้าหมายที่จะบูรณาการแนวทางการพัฒนาทั้งสามระดับพื้นที่อย่างมีสมดุล

ปัญหาการใช้ทางเท้า :

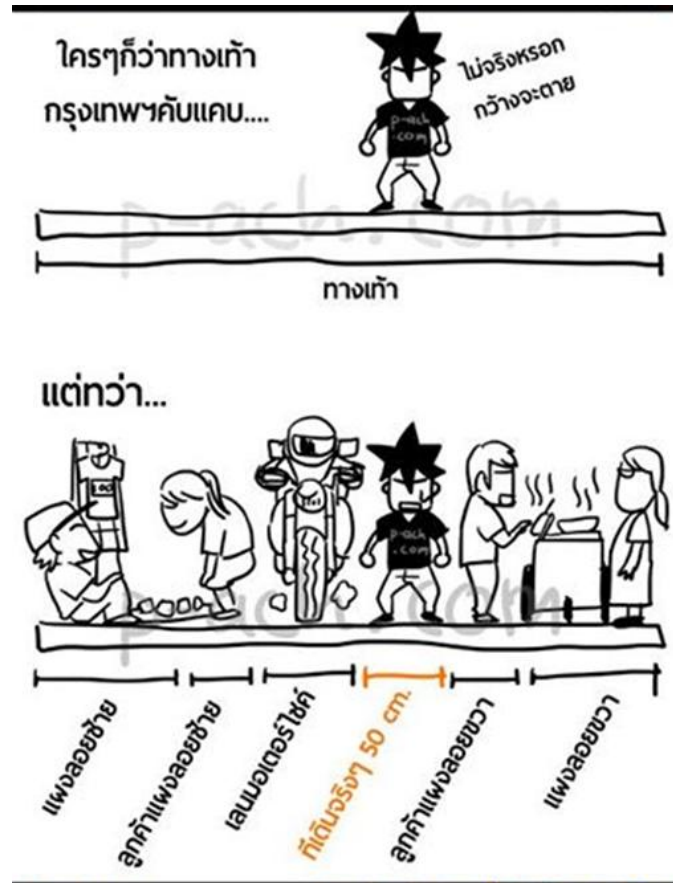
1. ปัญหาและอุปสรรคบนทางเท้าใน กทม.

- ปัญหาการจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกบนทางเท้าไม่เป็นระเบียบ
- ปัญหาการใช้งานบนทางเท้า
- ปัญหาคุณภาพทางเท้าที่เสียหายเร็ว

2. พื้นที่ทางเท้าและถนนใน กทม. ถูกกำหนดโดยกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติมีการผ่อนผันสำหรับแผงลอยบนทางเท้าของถนนสายหลักใจกลางเมืองเกือบทั้งหมด ทำให้ไม่มีการใช้บังคับตามกฎหมาย และแม้จะมีความพยายามที่ดีในการแก้ปัญหา

3. การออกแบบทางเท้าให้มีความสำคัญต่อผู้ใช้รถยนต์เป็นหลัก เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการใช้ประโยชน์ของผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4. การกำหนดให้คนเดินเท้าต้องใช้สะพานลอยคนข้าม และการไม่มีจังหวะไฟจราจรสำหรับคนเดินเท้า

4.4 ประเด็นท้าทาย การจัดการทางเท้าของกรุงเทพมหานคร

แนวทางการแก้ปัญหา :

1. สร้างความตระหนักให้ผู้กำหนดแผนพัฒนากรุงเทพเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางเท้า
2. จัดระเบียบแผงลอย
3. ปรับปรุงวิธีการก่อสร้างทางเท้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
4. การออกแบบทางเท้าโดยใช้ผู้พิการหรือผู้สูงอายุเป็นเกณฑ์
5. การออกแบบจังหวะข้ามถนนที่รhythmicในทุกช่องทาง

ประเภทภาพประทับใจ
รางวัลชนะเลิศ : คุณศุภกมล วงศ์คำปัน

5. ข้อเสนอแนะการสร้างสภาพแวดล้อมเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ระดับนโยบาย	ระดับท้องถิ่น	ระดับชุมชน
- ส่งเสริมนโยบายการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน - ส่งเสริมภาคเอกชนให้มีการดำเนินธุรกิจภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคม - ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้มาตรการที่เอื้อต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับเมือง - สนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่นและภาคประชาชน - สนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองรวมทั้งโครงข่ายทางจักรยานและทางเท้า	- เลือกใช้เทคโนโลยีที่ลงทุนไม่แพงและชุมชนสามารถบริหารจัดการได้ - สร้างเสริมภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารและผู้นำท้องถิ่น - เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอน - พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ ทางจักรยานและทางเท้าที่ได้มาตรฐาน	- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน - ส่งเสริมแนวคิดการพึ่งพาตนเอง - ถ่ายทอดและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้ว - ปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบคุณครับ

www.nesdb.go.th